

*Acordarea titlului de „doctor honoris causa”
al Universității din Iași în perioada interbelică.
Câteva considerații*

Adrian VIȚALARU

Cuvinte cheie: Universitatea din Iași, *doctor honoris causa*, relații externe, perioada interbelică

Introducere

În studiul de față ne propunem să explorăm un subiect care nu a atras în mod deosebit interesul specialiștilor, deși în lucrările dedicate Universității din Iași întâlnim unele mențiuni referitoare la acordarea titlului de „doctor honoris causa”. Scopul nostru este de a prezenta câteva date și de a explica anumite decizii legate de proclamarea ca doctor de onoare al Universității din Iași a unor personalități din țară și din străinătate. Pentru a plasa cât mai bine în context ceea ce s-a întâmplat la Universitatea ieșeană, vom recurge la câteva comparații cu situația din celelalte trei mari Universități ale României: București, Cernăuți și Cluj.

Titlul de „doctor honoris causa” (dr.h.c.) face parte din gama de titluri onorifice acordate de către instituții de învățământ superior unor personalități de mare prestigiu, din țară sau din străinătate, pentru realizări deosebite în domeniul științei, tehnicii și culturii, precum și pentru servicii de mare însemnătate aduse patriei și umanității¹. Prima atestare a acordării unei distincții onorifice provine din spațiul britanic. În anii 1470, Universitatea din Oxford i-a conferit un titlu onorific lui Lionel Woodville, devenit ulterior episcop de Salisbury. Apoi, practica înmânării de titluri onorifice s-a extins și la alte instituții de învățământ superior din Europa și din afara ei. Spre exemplu, în 1692, Harvard College din coloniile britanice de peste ocean a oferit primele distincții onorifice². Până în 1801,

¹ Florin Marcu, *Noul dicționar de neologisme*, București, Editura Academiei Române, 1997, p. 482.

² John S. Brubacher, Willis Rudy, *Education in Transition. A History of American Colleges and Universities*, fourth edition, New Brunswick, New Jersey, Transaction Publishers, 1997, p. 191. Distincțiile onorifice priveau, la început, titlul de licențiat sau masterand, și de abia mai târziu pe cel de doctor.

Universitatea Harvard acordase 179 de titluri onorifice, iar Yale 144³. Cu toate acestea, primul titlu de dr. h. c. a fost acordat în Statele Unite ale Americii abia în 1852, când Universitatea Bucknell i-a conferit titlul lui Ebenezer Newton Elliott⁴. Princeton a acordat titlul de dr. h. c. în 1866, cu 12 ani înainte să acorde un doctorat clasic⁵.

În secolul XX a devenit o practică să li se acorde distincții academice onorifice celor care dețineau deja astfel de titluri. Spre exemplu, Herbert Hoover a obținut 52 de distincții de la diverse universități și instituții de învățământ superior⁶.

„Doctori honoris causa” ai Universităților din București, Cernăuți și Chuj

Primele titluri de dr. h. c. conferite de către universitățile românești datează din perioada interbelică. Încă din anul 1920, Universitatea din Cernăuți a acordat titlul de dr. h. c. La 22 februarie 1920, conducerea Universității a luat decizia să acorde titlul de dr. h. c. la trei înalți prelați, cărora li se recunoștea activitatea pe tărâmul sprijinirii „cauzei naționale și a Bisericii”. Conform hotărârii luate de către autoritățile universitare cernăuțene, Nicodim Munteanu (atunci era episcop de Huși; în perioada iunie 1918 - decembrie 1919 fusese locțiitor de arhiepiscop al Chișinăului și Hotinului⁷), Miron Cristea (Mitropolit primat al României în acel moment)⁸ și Ipolit Vorobchevici (la acea dată episcop de Rădăuți) au primit titlul de dr. h. c. În același an, la 22 noiembrie, Nicolae Iorga era proclamat dr. h. c. de către aceeași Universitate⁹. Pentru marele istoric era cel de-al doilea titlul de dr. h. c., după cel primit cu un an înainte de la Universitatea din Strasbourg¹⁰. De altfel, la Universitatea din Cernăuți exista tradiția acordării de distincții onorifice, primele titluri fiind atribuite încă din anii 1870,

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*, p. 192.

⁵ *Ibidem*. La Universitatea Yale, în 1861, a fost susținut primul doctorat în Statele Unite ale Americii (*ibidem*, p. 195).

⁶ *Ibidem*, p. 191.

⁷ Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, București, Editura Enciclopedică, 2002, pp. 321-322.

⁸ *Ibidem*, pp. 141-142.

⁹ *Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți, pe anul de studii 1938-1939*, editat de Ion Nistor, rectorul Universității, Cernăuți, 1939, p. 7.

¹⁰ Ștefan Ștefănescu (coord.), *Enciclopedia istoriografiei românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978, p. 183.

imediat după înființarea Universității¹¹. Prin acordarea acestor patru diplome de dr. h. c. Universitatea din Cernăuți dorea să-și afirme caracterul românesc și să celebreze astfel activitatea pe „tărâm național” a celor trei prelați ortodocși și a profesorului N. Iorga.

În perioada interbelică Universitatea din Cernăuți a acordat 15 titluri de dr. h. c. Trei dintre cei care au primit distincția erau prelați ortodocși, nouă erau profesori universitari, iar două titluri au fost acordate unor membri ai familiilor regale. Spre exemplu, regelui Carol al II-lea al României i s-a decernat titlul la 25 mai 1933, atunci când devine patron spiritual al Universității¹². Dintre cele 15 personalități care au primit titlul de dr. h. c., șapte erau români, patru francezi, doi italieni, un suedez și un portughez¹³. Merită remarcat faptul că la Universitatea din Cernăuți două treimi din titluri au fost acordate între anii 1933-1938 (1933 - 4, 1934 - 1, 1935 - 2, 1937 - 1, 1938 - 2), perioadă în care și alte Universități din

¹¹ Titlurile de doctori onorifici au fost acordate unor profesori ai Universității cernăuțene (Anton Norst, *Alma Mater Francisco-Josephina. Festschrift zu deren 25-jährigen Bestende*, Czernowitz, 1900, pp. 121-132). Despre întemeierea Universității din Cernăuți vezi: Mihai-Ștefan Ceaușu, „Legături interuniversitare Cernăuți-Iași”, în Gheorghe Iacob (coord.), *Universitatea din Iași. De la modelul francez la sistemul Bologna*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2007, pp. 363-367.

¹² *Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți, pe anul de studii 1938-1939*, p. 92. Celălalt membru al unei familii regale care a primit distincția a fost principele Gustav Adolf, moștenitorul tronului Suediei, proclamat dr. h. c. la 5 noiembrie 1937. În semn de recunoștință, principele Gustav Adolf a donat Universității un exemplar din „Codex Argenteus Upsaliensis”, precum și „un număr considerabil de pietre arhaice, minereuri tipice și fosile cambro-silurice, piese prețioase, care au fost încorporate, piesă cu piesă, Institutelor” ce funcționau sub cupola Universității din Cernăuți (*Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți, pe anul de studii 1937-1938*, editat de Ion Nistor, rectorul Universității, Cernăuți, 1938, p. 23).

¹³ Pentru a avea un tablou cât mai clar, prezentăm lista cu dr. h. c. ai Universității din Cernăuți: Miron Cristea – dr. h. c. la 22 februarie 1920; Nicodim Munteanu - dr. h. c. la 22 februarie 1920; Ipolit Vorobchevici - dr. h. c. la 22 februarie 1920; N. Iorga - dr. h. c. la 22 noiembrie 1920; Constantin Hurmuzachi - dr. h. c. la 24 martie 1931; Artur Gorovei – dr. h. c. la 4 februarie 1933; regele Carol al II-lea al României – dr. h. c. la 25 mai 1933; R. Bernard – dr. h. c. la 9 decembrie 1933; J. Bonnacase – dr. h. c. la 9 decembrie 1933; Guglielmo Marconi – dr. h. c. la 11 iunie 1934; Giuglio Bertoni – dr. h. c. la 19 aprilie 1935; Paul Montel – dr. h. c. la 20 mai 1935; principele Gustav Adolf – dr. h. c. la 5 noiembrie 1937; José Leite de Vasconcellos Pereira de Melo – dr. h. c. la 22 februarie 1938; Aimé Cotton – dr. h. c. la 18 mai 1938 (*Anuarul Universității Regele Carol al II-lea din Cernăuți, pe anul de studii 1938-1939*, pp. 5-7).

România vor acorda un număr mai mare de titluri de „doctor honoris causa” decât în anii anteriori.

Cealaltă universitate românească înființată după Primul Război Mondial, Universitatea din Cluj, a acordat primul titlu de dr. h. c. în anul academic 1927-1928, abatelui Metodie Zavoral (1862-1942), din Cehoslovacia (abatele Mănăstirii Strahov din Praga)¹⁴, pentru activitatea sa din anii Războiului și din primul deceniu interbelic în direcția consolidării relațiilor cehoslovaco-române¹⁵. Doi ani mai târziu, cu ocazia aniversării a a zece ani de la fondarea Universității a fost acordat titlul de dr. h. c. mai multor personalități ale vieții academice¹⁶, diplomatice și politice: Reginei Maria a României și altor șase notabilități din străinătate (Matteo Bartoli – Torino; Emmanuel de Martonne – Sorbona; H. Roger – Paris; Conte de Saint-Aulaire - fost ministru plenipotențiar al Franței la București; Henry Wickham Steed – Londra; R. W. Seaton Watson – Londra¹⁷) pentru servicii aduse umanității în general și cauzei naționale a României, în special¹⁸. În anul universitar 1932-1933, Universitatea din Cluj i-a acordat titlul onorific lui O. Goga, la împlinirea vârstei de cincizeci de ani¹⁹, iar în anul următor profesorului Gheorghe Marinescu, de la Universitatea din București²⁰. La 22 mai 1935, profesorul Paul Montel, de la Universitatea din Paris, primea titlul de dr. h. c. al Universității din Cluj²¹. Tot Universitatea din Cluj i-a conferit,

¹⁴ *Anuarul Universității Regele Ferdinand I din Cluj, pe anul școlar 1927/1928*, publicat de G. Bogdan-Duică, rectorul anului, Cluj, Librăria R. Cioflec Strada Universității 3, 1929, p. 12.

¹⁵ Abatele devenise în 1919 membru de onoare al Academiei Române, fiind un personaj cunoscut și apreciat în România (Dan Goția, „Abatele Zavoral și răniții români de la Strahov”, în *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca*, Series Historica, XLII, 2003, pp. 393-400).

¹⁶ Despre acest subiect vezi: Ana-Maria Stan, „Academic ceremonies and celebrations at the University of Cluj 1919-2009”, in Pieter Dhondt (edited by), *University Jubilees and University History Writing. A Challenging Relationship*, Leiden, Boston, Brill, 2014, pp. 109-110.

¹⁷ *Anuarul Universității Regele Ferdinand I din Cluj, pe anul școlar 1930/1931*, publicat de dr. Iuliu Hațieganu, rectorul anului, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1931, pp. 3, 365-366.

¹⁸ *Ibidem*, p. 366.

¹⁹ Lucian Nastasă, „Suveranii” *Universităților românești. Mecanisme de selecție și promovare a elitei intelectuale*, I, *Profesorii Facultăților de Filosofie și Litere (1864-1948)*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2007, p. 253.

²⁰ *Anuarul Universității Regele Ferdinand I din Cluj, pe anul școlar 1933/1934*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1934, pp. 29-30.

²¹ *Anuarul Universității Regele Ferdinand I din Cluj, pe anul școlar 1934/1935*, Cluj, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1934, p. 18.

în 1937, regelui Carol al II-lea înaltul titlul²². Peste doi ani (la 13 mai 1939), profesorul francez Georges Ripert a primit titlul de dr. h. c. al Universității din Cluj²³, ca urmare a deciziei luate cu un an înainte. De asemenea, Universitatea din Cluj a acordat, în perioada interbelică, și titlul de „profesor de onoare” unor specialiști în diverse domenii din țară și din străinătate: Jules Guyart (Facultatea de Medicină - Lyon), Nicolae Iorga (Facultatea de Litere – București), René Jeannel (Muzeul de Istorie Naturală - Paris), Dumitru Pompei (Facultatea de Științe - București)²⁴.

Și Universitatea din București a acordat în perioada dintre cele două războaie mondiale titlul de dr. h. c. unor personalități care aveau relații cu instituția de învățământ superior din capitala statului român. Știm, spre exemplu, că în 1934 i-a fost conferit titlul de dr. h. c. lui Sébastien Charléty (1867-1945), rectorul Universității din Paris²⁵, iar în 1938 regelui Carol al II-lea²⁶. Prin urmare, Universitatea din capitala României a acordat primul titlu de „doctor honoris causa” unui profesor francez atunci când își sărbătorea 70 de ani de la înființare.

Din punct de vedere legal, prin articolul 70 al *Legii pentru organizarea învățământului universitar*, din 22 aprilie 1932, s-a reglementat modul de acordare al diplomelor de dr. h. c. În lege se preciza că: „Facultățile pot conferi diplome de doctor honoris causa persoanelor române sau străine care au adus mari servicii țării, universității sau științei”²⁷. În plus, în Regulamentul de aplicare a legii pentru organizarea învățământului universitar era precizat, la articolul 149, că: „Universitățile pot conferi diploma de doctor honoris causa persoanelor române sau străine, care au adus mari servicii țării, universității sau științei. Diplomele se eliberează

²² *Anuarul Universității Regele Ferdinand I din Cluj, pe anul școlar 1936/1937*, Cluj, Tipografia „Cartea Românească”, 1938, pp. 81-95; vezi și Carol al II-lea al României, *Însemnări zilnice 1937-1951*, volumul I, 11 martie 1937 - 4 septembrie 1938, ediție îngrijită, note, glosar și indice de Viorica Moisuc, Nicolae Răuș, cuvânt înainte de Ioan Scurtu, București, Editura Scripta, 1995, p. 27. Facultatea din Litere din Cluj, cea care l-a propus pe rege ca dr. h. c., l-a delegat pe profesorul Nicolae Bănescu să-i solicite acceptul suveranului.

²³ *Anuarul Universității Regele Ferdinand I din Cluj, pe anul școlar 1938/1939*, Cluj, Tipografia „Cartea Românească”, 1940, pp. 46-55.

²⁴ *Ibidem*, p. 4.

²⁵ Georgiana Mirela Medrea, *Les relations culturelles franco-roumaines dans l'entre-deux-guerres*, teză de doctorat, București, 2010, p. 60.

²⁶ <http://www.unibuc.ro/n/despre/amfi-acad/>, accesat la 13.09.2015. În *Anuarul Universității din București* pe anii 1934-1935 și 1938-1939 nu este inserată nicio informație despre acordarea titlului de „doctor honoris causa”.

²⁷ *Antologia legilor învățământului din România*, București, Institutul de Științe ale Educației, 2004, p. 272.

după propunerea consiliului de facultate, confirmată de senatul universitar, de către rectorii universității și semnate de decanul facultății și de rector în numele universității”²⁸. Această procedură, prevăzută în lege și în regulamentul de aplicare, a oferit baza juridică pentru acordarea titlului de dr. h. c. de către Universitățile românești în al doilea deceniu interbelic.

Acordarea primelor distincții onorifice la Universitatea din Iași

La Universitatea din Iași primul titlu de dr. h. c. a fost acordat episcopului Dionisie Erhan²⁹ (episcop al Ismailului, vicar al episcopiei Chișinăului), la propunerea Facultății de Teologie, cu sediul la Chișinău. Episcopul Dionisie Erhan a fost învestit cu înaltul titlu la 26 martie 1934, distincția fiindu-i acordată „în vederea meritelor deosebite pe terenul Bisericii naționale”³⁰. Așadar, constatăm că și în cazul Universității din Iași, la fel ca și în al celor de la Cernăuți și Cluj, un prelat este primul dr. h. c. Cu siguranță că pentru profesorii Facultății de Teologie de la Chișinău exemplul oferit de confrății de la Cernăuți și Cluj a influențat atunci când au înaintat Senatului universitar propunerea de acordare a titlului de dr. h. c. episcopului Dionisie Erhan. Acordarea acestei distincții avea însă o însemnătate locală, fiind un mijloc prin care corpul profesoral al Facultății îi mulțimea prelatului pentru activitatea depusă în Basarabia, cu un an înainte ca Facultatea de Teologie din Chișinău să proclame primii doctori în teologie³¹.

Exemplul oferit de Facultatea de Teologie cu sediul la Chișinău a fost urmat și de alte facultăți ale Universității din Iași. Astfel, în cadrul ședinței din 27 noiembrie 1934, Senatul Universității, ca urmare a votului Consiliului Facultății de Drept, a hotărât acordarea titlului de dr. h. c. al Universității din Iași profesorului François Geny (1861-1959)³², de la

²⁸ *Anuarul Universității din București 1932-1933*, Vălenii de Munte, Așezământul Tipografic „Datina Românească”, 1934, p. 129.

²⁹ Dionisie Erhan (1868-1943) a fost între anii 1932-1933 locțiitor de episcop la Cetății Albe-Ismailului, pentru ca la 20 octombrie 1933 să fie ales episcop eparhiot (până în 1940), fiind înscăunat la 15 mai 1934 (Mircea Păcurariu, *op. cit.*, pp. 173-174).

³⁰ *Anuarul Universității Mihăilene Iași 1930-1935*, publicat de rectorul în funcțiune Traian Bratu, Iași, Editura Universității Mihăilene, 1936, pp. 19, 165; SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1475/1933, f. 22.

³¹ *Anuarul Universității Mihăilene Iași, pe anul academic 1935/1936*, publicat de Traian Bratu, rectorul în funcțiune al Universității Mihăilene, volumul XXI, Iași, Editura Universității Mihăilene, 1937, p. 285.

³² Vezi detalii la <http://www.britannica.com/biography/Francois-Geny>, accesat la 15.09.2015.

Universitatea din Nancy, pentru serviciile aduse științei dreptului și colaborării culturale franco-române³³. Universitatea din Iași era a șasea instituție de învățământ superior care îi acorda juristului înalta diplomă, însă era singura universitate din România care îl răsplătea astfel pe distinsul profesor francez³⁴.

Și în anul următor, Consiliului Facultății de Drept – facultate fondatoare și reprezentativă – a decis și Senatul universitar a aprobat, la 26 martie, ca Gheorghe Sion să fie proclamat dr. h. c. pentru „mari servicii aduse Științei și Universității”³⁵. Interesant este faptul că în cadrul aceleiași întâlniri a Senatului, conducerea Universității din Iași îl mandata pe Florin Sion, decanul Facultății de Drept, să îndeplinească formele legale pentru ca Universitatea să intre în posesia donației făcute de către Gheorghe Sion³⁶. Donatorul nu era la primul gest de acest fel. Gheorghe Sion a mai donat bunuri în același an și unor instituții de cultură din Cluj³⁷, ceea ce dovedește că juristul urmărea ca o parte a agonisiei sale să fie utilă în viitor tineretului. Cazul lui Sion este unic în istoria interbelică a acordării de titluri onorifice de către Universitatea din Iași, trimițând, de pildă, la modelul american în care Universitățile ofereau astfel de titluri celor care făceau donații consistente.

Observăm astfel că, din punct de vedere cronologic, Universitatea din Iași, la fel ca cea din București, acordă mai târziu acest titlu onorific. În opinia lui Gheorghe Iacob, conferirea titlurilor de dr. h. c. de către Universitatea din Iași, începând cu anul 1934, poate fi pusă în legătură cu momentul aniversar din anii 1934/1935, când s-au împlinit 100 de ani de la înființarea Academiei Mihăilene și 75 de ani de la fondarea Universității³⁸. Să amintim, cu titlu comparativ, că în anul 1930 Universitatea din Cluj a acordat șapte titluri de dr. h. c., în vreme ce, într-un moment aniversar (1934/1935), Universitatea din Iași a conferit doar trei asemenea titluri.

³³ *Anuarul Universității Mihăilene Iași 1930-1935*, p. 174; SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1525/1934, f. 43v.

³⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Fran%C3%A7ois_G%C3%A9ny, accesat la 15.09.2015.

³⁵ *Anuarul Universității Mihăilene Iași 1930-1935*, p. 177.

³⁶ *Ibidem*. Sion a donat Universității o vilă la Slănic Moldova.

³⁷ Vezi textul lui Mihai T. Nicoară, „Donații, fonduri și fundații la Universitatea din Cluj (1919-1945)”, la adresa <http://centre.ubbcluj.ro/fundraising/donatori-ubb/>, accesat la 15.09.2015; *Anuarul Universității Regele Ferdinand I din Cluj, pe anul școlar 1937/1938*, Cluj, Tipografia „Cartea Românească”, 1939, p. 40.

³⁸ <http://www.ziaruldeiasi.ro/invatamant/universitatea-cuza-are-de-inminat-un-titlu-doctor-honoris-causa-din-1939-ni650s>, accesat la 16.09.2015.

În martie 1936, în urma raportului întocmit de către profesorul Alexandru Slătineanu³⁹, Senatul a validat propunerea Consiliului profesoral al Facultății de Medicină de a-i se decerna titlul de dr. h. c. al Universității din Iași profesorului André Boivin (1895-1949)⁴⁰. Decizia Universității din Iași de a-i conferi titlul profesorului francez s-a produs la scurtă vreme după ce Boivin a plecat de la Universitatea din București⁴¹, unde a predat chimie generală și chimie biologică între 1930 și 1936, la Institutul Pasteur⁴², unde a preluat conducerea Laboratorului de „Chimia imunității”⁴³. Astfel, Facultatea de Medicină a Universității din Iași considera că prin acest gest își manifesta recunoștința față de activitatea desfășurată de savantul francez, care colaborase cu Al. Slătineanu, dar și cu alți medici bacteriologi din Iași. De fapt, profesorul Ioan Cantacuzino a fost liantul dintre Boivin și Slătineanu și dintre Boivin și România. Totodată, considerăm că prin acordarea acestei distincții universitarii mediciniști ieșeni sperau să construiască noi punți de legătură cu Boivin și Institutul Pasteur din Paris. André Boivin nu a venit la Iași pentru a-i fi înmănată diploma de dr. h. c. Documentul a fost remis de către rectorul Traian Bratu vice-consulului Franței la Iași, Joseph Sibi, în cadrul unei ceremonii ce marca și începutul anului universitar 1936-1937⁴⁴.

După doi ani de la precedentă propunere de acordare a unei diplome de doctor onorific, la începutul anului 1937⁴⁵, Consiliul Facultății de Drept a votat acordarea titlului de dr. h. c. juristului Henri Capitant (1865-1937)⁴⁶,

³⁹ Vezi raportul în SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1599/1936, vol. I, f. 72-75.

⁴⁰ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1599/1936, vol. III, f. 560.

⁴¹ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1599/1936, vol. I, f. 72.

⁴² <http://www.pasteur.fr/infosci/archives/boi0.html>, accesat la 17.09.2015.

⁴³ *Anuarul Universității Mihăilene Iași, pe anul academic 1935/1936*, p. 126.

⁴⁴ „O manifestațiune franco-română la Universitatea din Iași”, în *Opinia*, anul XXXII, nr. 8876, joi 5 noiembrie 1936, p. 3.

⁴⁵ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1657/1937, vol. II, f. 291; vezi și SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Facultatea de Drept, dosar 249/1937, vol. I, f. 17.

⁴⁶ Pentru detalii despre activitatea sa, vezi <http://studia.law.ubbcluj.ro/articol.php?articollId=343>, accesat la 13.09.2015. Diploma acordată lui H. Capitant se află în Muzeul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

profesor la Facultatea de Drept din Paris și membru al Institutului Franței⁴⁷. În cadrul ședinței din 6 februarie 1937, Senatul a aprobat hotărârea Consiliului Facultății de Drept urmând să se stabilească data în care să fie înmănată oficial diploma.

Cazurile Iorga și Sadoveanu

Acordarea primelor titluri de dr. h. c. ale Universității din Iași a stimulat interesul pentru această formă de reprezentare a recunoștinței, de captare a unui plus de bunăvoință din partea unei personalități ori de consolidare a prestigiului simbolic al facultăților și Universității. În acest context, în cadrul ședinței Senatului din 6 octombrie 1936 s-a hotărât să se dea curs propunerii venite din partea Consiliului Facultății de Litere și Filosofie⁴⁸, care votase pentru acordarea titlului de dr. h. c. profesorului Nicolae Iorga și scriitorului Mihail Sadoveanu⁴⁹. De fapt situația era mai veche, încă de la finalul anului 1935 printre profesorii Facultății de Litere și Filosofie a circulat propunerea de a le conferi celor doi titlul de dr. h. c. celor. Inițiatorii erau Ilie Minea și Paul Nicorescu, care, printr-o notă trimisă conducerii Facultății, la 28 decembrie 1935, solicitau să se supună votului nominal al membrilor Consiliului proclamarea ca dr. h. c. a lui N. Iorga pentru „mari merite științifice” și a lui M. Sadoveanu pentru „mari merite literare”⁵⁰. Propunerea făcută de Minea și Nicorescu reprezenta, în subtext, un fel de răsplată oferită lui N. Iorga, care, la rândul său, le acordase sprijinul său celor doi profesori ieșeni. Spre exemplu, Iorga era cel care a propus, în 1933 și 1934, alegerea lui I. Minea ca membru corespondent al Academiei Române⁵¹. Chiar dacă inițiativa lui Iorga nu a întrunit adevărată susținere din partea Consiliului Istorice a Academiei Române, Minea a rămas în raporturi bune cu acesta și conta pe sprijinul istoricului de la București și pe viitor.

⁴⁷ *Anuarul Universității Mihăilene Iași, pe anul academic 1936/1937*, vol. XXII, publicat de rectorul în funcțiune Traian Bratu, Iași, Editura Universității Mihăilene, 1938, p. 59.

⁴⁸ Consiliul Facultății de Litere și Filologie a luat această decizie în cadrul ședinței din 19 iunie 1936. SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1601/1936, vol. I, f. 8.

⁴⁹ *Anuarul Universității Mihăilene Iași, pe anul academic 1936/1937*, p. 58.

⁵⁰ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1601/1936, vol. I, f. 9.

⁵¹ *Ilie Minea (1881-1943)*, volum îngrijit de Al. Zub, tabel cronologic, bibliografie și indice de Lucian Nastasă, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1996, pp. 13-14.

Decizia Consiliului Facultății de Litere și Filosofie nu a fost lipsită de controverse. Ilie Bărbulescu a fost unul dintre cei care și-au exprimat dezacordul față de desemnarea lui Sadoveanu ca dr. h. c. Poziția slavistului era motivată, prin altele, de opoziția lui Sadoveanu atunci când la Academia Română s-a discutat primirea lui Bărbulescu în rândul membrilor titulari⁵². Și totuși, din cei 17 profesori ce compuneau Consiliul Facultății de Litere și Filosofie doar trei⁵³ au votat împotriva acestei hotărâri: Ilie Bărbulescu, Gorge Pascu⁵⁴ și Dumitru Găzdaru⁵⁵. Și atunci când a fost supusă la vot propunerea acordării titlului onorific lui N. Iorga au fost voci potrivnice. În acest caz patru profesori nu au agreat inițiativa lui Minea și Nicorescu, votând împotriva: M. Ralea, G. Pascu, I. Iordan și D. Găzdaru⁵⁶. Cei patru aveau afinități politice diferite de cele ale lui Iorga și ale susținătorilor săi, iar unii dintre ei și-au încrucișat „săbiile” cu marele istoric și om politic, precum și cu cei doi profesori care au făcut propunerea, iar în urma „duelului” rămaseseră o doză de antipatie.

⁵² Lucian Nastasă, *op. cit.*, p. 104. Bărbulescu aprecia talentul literar al lui Sadoveanu, însă afirma subtil că acesta ar trebui să se rezume la beletristică și să nu aibă ambiții „științifice”. Textul făcea trimitere la intenția lui Sadoveanu de a ocupa o catedră universitară și la poziția sa de la Academia Română pe anumite subiecte de ordin științific (Ilie Bărbulescu, „Scriitorii în știință și literații”, în *Arhiva*, XLIII, 1936, nr. 3-4, pp. 261-262).

⁵³ Iorgu Iordan greșește atunci când afirmă că hotărârea a fost luată în unanimitate. Pe de altă parte, referindu-se la motivația desemnării lui Sadoveanu ca dr. h. c. Iordan nota: „Pentru a protesta concret împotriva campaniei odioase care avea de obiect persoana și opera marelui scriitor Mihail Sadoveanu, prezentat de fasciști și de acoliții lor ca un dușman al neamului, consiliul ei profesoral (al Facultății de Litere și Filosofie – n.n. A.V.) a hotărât în unanimitate să i se acorde titlul de *doctor honoris causa*” (Iorgu Iordan, *Memorii*, vol. II, București, Editura Eminescu, 1977, p. 291).

⁵⁴ Câteva precizări despre biografia lui G. Pascu, un profesor implicat în mai multe scandaluri în perioada interbelică, vezi Leonidas Rados, „Unirea Principatelor în interpretarea unui controversat universitar ieșean: Gorge Pascu”, în *Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol”*, tom XLVI, 2009, pp. 88-89.

⁵⁵ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Facultatea de Litere, dosar 382/1933, f. 53. Profesorul Găzdaru, discipol al lui Alexandru Philippide, era cunoscut pentru orientarea sa legionară (Veronica Turcuș, Șerban Turcuș, „România legionară și impactul asupra instituțiilor de cultură. Studiu de caz – Accademia di Romania din Roma”, în *Anuarul Institutului de Istorie „G. Barițiu” din Cluj-Napoca*, tom LII, 2013, pp. 264-265).

⁵⁶ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Facultatea de Litere, dosar 382/1933, f. 52v.

În aceeași perioadă s-a vorbit chiar despre cooptarea în corpul profesoral al Universității din Iași a lui Mihail Sadoveanu⁵⁷, vehiculându-se ideea că ar putea să preia catedra rămasă vacantă în urma morții lui Ibrăileanu (martie 1936) sau chiar crearea, printr-o lege specială, a unei noi catedre de *Cultură românească*⁵⁸. Proiectele sale nu s-au materializat, în pofida prestigiului literar și a calității de șef al Marii Loji Francmasonice Naționale. Toate aceste jocuri de culise s-au desfășurat pe un fundal politic marcat de exacerbarea atitudinilor de extremă dreapta, context în care cărțile lui Sadoveanu au fost arse în piețele publice⁵⁹.

Inițial, Minea și Nicorescu urmau să alcătuiască rapoartele care să justifice necesitatea acordării titlului de dr. h. c. lui N. Iorga și M. Sadoveanu⁶⁰. Până la urmă însă, raportul pentru Mihail Sadoveanu a fost alcătuit de către profesorul Octav Botez, un colaborator al revistei „Însemnări ieșene”, a cărei conducere era asigurată de Mihail Sadoveanu, Mihai Codreanu și Gr. T. Popa.

Tulburările provocate de studenți, precum și atentatul împotriva rectorului Traian Bratu au perturbat viața universitară a Iașilor - și nu numai -, fapt ce poate explica amânarea cu un an a festivității de înmânare a diplomelor de dr. h. c. lui Iorga și Sadoveanu. De abia în ședința Senatului din 18 septembrie 1937 s-a hotărât ca remiterea diplomelor celor doi doctori onorifici români și profesorului Henri Capitant să se desfășoare la 1 noiembrie, atunci când urmau să fie deschise cursurile noului an universitar⁶¹. Însă din cauza morții profesorului Henri Capitant, Senatul a decis, la 18 octombrie 1937, în semn de doliu, să renunțe la înmânarea, în ședința festivă de la 1 noiembrie 1937, a diplomelor de dr. h. c. profesorului N. Iorga și scriitorului M. Sadoveanu⁶².

⁵⁷ Sadoveanu era membru al asociației „Prietenii universității”, care a stat la baza apariției, în 1936, a revistei *Însemnări ieșene*, menită să umple locul lăsat de mutarea la București a revistei *Viața românească*.

⁵⁸ Vezi Lucian Nastașă, *op. cit.*, pp. 255-256.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1601/1936, vol. I, f. 142.

⁶¹ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1662/1937, f. 1.

⁶² *Anuarul Universității Mihăilene Iași, pe anul academic 1937/1938*, publicat de dr. Ioan Tănăsescu, rectorul în funcțiune al Universității Mihăilene, volumul XXIII, Iași, Editura Universității Mihăilene, 1939, p. 55; SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1662/1937, f. 22.

Marelui scriitor i-a fost înmănată diploma de dr. h. c. într-o reuniune solemnă organizată la Universitatea din Iași, în ziua de 6 februarie 1939⁶³. În raportul său, profesorul Octav Botez preciza că: „Luând această hotărâre, Facultatea de Litere s-a gândit la marea forță spirituală pe care o reprezintă personalitatea și opera Dvs. artistică pentru întregul neam românesc, dar mai ales pentru Moldova noastră, după cum a ținut să aducă omagiul ei unei activități literare neîntrerupte care domină aproape patru decenii”⁶⁴. Evenimentul a fost supravegheat cu atenție de către Biroul Siguranței din Iași. Într-o notă informativă se arată că: „La această festivitate au luat parte circa 100 de persoane, între cari: dl. Rezident Traian Ionașcu, profesorii Universității Mihăilene, dl. Procuror general Misihănescu, avocatul Petre Pogonat, Decanul Baroului Iași, avocatul Dumbrovă [...]”. Festivitatea începută la ora 19 s-a terminat o oră mai târziu, după care a urmat un banchet organizat la Școala de menaj⁶⁵.

Cu acest prilej, revista *Însemnări ieșene* i-a închinat un număr special lui Sadoveanu⁶⁶. În revistă au publicat articole colaboratori ai lui Sadoveanu proveniți din mediul universitar: Traian Bratu⁶⁷, Octav Botez⁶⁸,

⁶³ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1856/1938, f. 24v. Decizia organizării evenimentului a fost adoptată în ședința Senatului Universității din 28 ianuarie 1939.

⁶⁴ „Solemnitatea decernării diplomei de doctor <<honoris causa>>”, în *Însemnări ieșene*, anul IV, vol. X, nr. 5, p. 324; vezi și Octav Botez, „Raport privitor la proclamarea de doctor *honoris causa* a domnului M. Sadoveanu”, în Mihail Sadoveanu, *Culegere de povestiri*, cu note de Profira Sadoveanu și studii de G. Bogdan-Duică și Octav Botez, ediția I-a, Craiova, Editura Scrisul Românesc S.A., 1939, pp. 50-58.

⁶⁵ <http://www.sferapoliticii.ro/sfera/145/art12-arhiva.html>, accesat la 13.09.2015. Am citat din articolul lui Stelian Tănase, *Mihail Sadoveanu mason*. Iorgu Iordan afirma, eronat, în memoriile sale că festivitatea s-ar fi desfășurat „într-o seară de toamnă târzie”. Tot el nota cu privire la desfășurarea festivității: „Spre a evita orice amestec din partea huliganilor, care ar fi fost gata s-o împiedice în mod sălbatic, desfășurarea ei s-a făcut într-o casă, care aparținea universității, la câțiva pași de localul propriu-zis al acesteia. Au participat membrii consiliului Facultății și ai Senatului și extrem de puțini oameni din afară, aleși toți cu grijă de organizatorii reuniunii, care jucau, în parte, și rolul de ... controlori ai biletelor de intrare” (Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 291)

⁶⁶ *Însemnări ieșene*, anul IV, vol. X, nr. 5.

⁶⁷ Traian Bratu, „Ceva despre <<Baltagul>>. Cu prilejul sărbătoririi d-lui M. Sadoveanu ca <<Doctor honoris causa>>”, în *Însemnări ieșene*, anul IV, vol. X, nr. 5, pp. 234-238.

⁶⁸ Octav Botez, „Influențe străine și realități naționale în opera lui Sadoveanu”, în *Însemnări ieșene*, anul IV, vol. X, nr. 5, pp. 309-311.

Gr. T. Popa⁶⁹, N. I. Popa⁷⁰. Spre exemplu, profesorul N. I. Popa făcea referire în articolul său la campania lansată împotriva lui Sadoveanu, afirmând că: „Odată mai mult, Iașul a pășit îndrăzneț la risipirea unui mit primejdios pentru reputația bunului simț românesc. Sărbătorirea însuflețită de la 6 februarie a d-lui Mihail Sadoveanu și numărul acesta al *Însemnărilor ieșene* însemnează o revenire la tradițiile moldovenești de limpezime în judecată și de măsură în vorbă. Pentru prestigiul nostru, era timpul ca o asemenea legendă să fie împrăștiată”⁷¹.

Și în cazul lui N. Iorga conducerea Universității din Iași a căutat să identifice un moment propice pe a-i oferi diploma de dr. h. c. În ședința Senatului din 10 noiembrie 1938 s-a adoptat propunerea ca Iorga să fie invitat la deschiderea solemnă a anului universitar, prilej în care să i se acorde și distincția onorifică⁷². Numai că Iorga a cerut conducerii Universității ieșene să mai „zăbovească” cu înmânarea diplomei de dr. h. c. Ca urmare a solicitării istoricului și omului politic român, Senatul Universității Mihăilene hotărăște să i se acorde cu alt prilej diploma lui N. Iorga, în cadrul unei festivități programate de rectorul instituției de învățământ superior⁷³. Nu am reușit deocamdată să identificăm momentul în care i s-a înmănată în mod oficial lui N. Iorga, așa cum era practica, diploma de doctor de onoare al Universității din Iași.

Oricum, merită să prezentăm câteva pasaje ale raportului întocmit în 1936, de profesorii Minea și Nicorescu, prin care se motiva atribuirea titlului de dr. h. c.: „Cu prilejul aniversării unui centenar de la primele începuturi ale Universității din Iași (aluzie la înființarea Academiei Mihăilene 1834/1835, n. ns.), este o datorie pentru noi profesorii ei, să ne îndreptăm luarea aminte spre fostul ei student, profesorul Nicolae Iorga, care prin geniul său și puterea sa de muncă a ajuns la culmile cele mai înalte

⁶⁹ Gr. T. Popa, „Sadoveanu și <<Însemnări ieșene>>”, în *Însemnări ieșene*, anul IV, vol. X, nr. 5, pp. 312-321.

⁷⁰ N. I. Popa, „<<Legenda>> scriitorilor”, în *Însemnări ieșene*, anul IV, vol. X, nr. 5, pp. 254-258.

⁷¹ *Ibidem*, p. 258.

⁷² SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1856/1938, f. 12v. Consiliul Facultății de Litere „își exprima părerea de rău” că în ședința Senatului nu s-a discutat și despre înmânarea diplomei de dr. h. c. și lui M. Sadoveanu (SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Facultatea de Litere, dosar 473/1938, f. 453).

⁷³ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1856/1938, f. 14; *Anuarul Universității Mihăilene Iași 1938/1939*, vol. XXIV, publicat de Mihai David rectorul în funcțiune a Universității Mihăilene, Iași, Editura Universității Mihăilene, 1942, p. 96.

în știință”⁷⁴. În plus, ei subliniau prodigioasa activitate științifică și implicare în cauza națională, remarcând că: „Reprezentând esența Românismului, întreaga activitate a domnului Iorga este legată de fibrele cele mai profunde ale cugetării românești în forma ei de cel mai înalt avânt”⁷⁵.

„Doctori honoris causa” ai Universității ieșene la finalul anilor '30

În anul 1938, Universitatea din Iași a fost mult mai prolifică în domeniul acordării de distincții onorifice. În decursul lunilor mai și iunie, Senatul Universitar a aprobat propunerile venite din partea Facultăților de Științe și de Drept pentru a acorda titlul de dr. h. c. unui număr de cinci profesori francezi.

Consiliul Facultății de Științe, întrunit în ședință la 9 mai 1938, a aprobat acordarea titlului de dr. h. c. la trei profesori francezi (Aimé Cotton, Camille Gutton și lui Emmanuel de Martonne)⁷⁶, iar Senatul întrunit la 12 mai a confirmat propunerile Facultății de Științe⁷⁷.

În cazul lui Emmanuel de Martonne raportul a fost alcătuit de către profesorul Mihai David⁷⁸, care ținea să sublinieze că: „În ultimii ani Universitatea Mihăileană a acordat titlul de doctor honoris causa la o serie de savanți străini și la doi români pentru mari merite culturale și naționale. Aceste personalități au fost recomandate de alte Facultăți ale Universității noastre. Credem că a venit vremea ca și Facultatea noastră de Științe să se decidă a suplinia activitatea strălucită pe tărâmul Științelor a unor savanți străini, a căror muncă a fost folosită și de știința românească și cu atât mai mult să se gândească la acei savanți de a căror atențiune deosebită s-a bucurat Țara noastră. În această ordine de idei, incontestabil că gândul nostru se îndreaptă, în primul rând, către marele geograf francez Emm. de Martonne, profesor la Sorbonne”⁷⁹. Onorat și de către Universitatea din Cluj cu titlul de dr. h. c., Emmanuel de Martone devenea, așadar, unul dintre

⁷⁴ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Facultatea de Litere, dosar 6/1938, f. 20.

⁷⁵ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Facultatea de Litere, dosar 6/1938, f. 21.

⁷⁶ Diplomele se află în Muzeul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

⁷⁷ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1662/1937, f. 67.

⁷⁸ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1761/1938, vol. I, f. 206.

⁷⁹ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1761/1938, vol. I, f. 208.

puținii profesori străini care primeau diploma de dr. h. c. din partea mai multor Universități din România.

Cu aceeași ocazie, Senatul a confirmat ca dr. h. c. al Universității din Iași pe profesorul de Fizică de la Facultatea de Științe din Nancy, Camille Gutton, „pentru activitatea sa științifică, pentru activitatea sa din timpul războiului, care ne-a fost și nouă românilor folositoare, precum și pentru folosul pe care l-a adus științei românești prin elevii ce i-a creiat și ce au continuat să lucreze în domeniul undelor electromagnetice”⁸⁰.

Alături de cei doi profesori citați mai sus, Senatul a hotărât ca și profesorului de fizică de la Sorbona, Aimé Cotton, să i se confere titlul de dr. h. c. Cotton era omagiat pentru lucrările sale științifice și pentru faptul că a contribuit la formarea multora dintre fizicienii români. În plus, trebuie menționat că profesorul francez era considerat un „constant prieten al României”⁸¹. În raportul ce a stat la baza propunerii de acordare a titlului de dr. h. c. se preciza că sub coordonarea lui Cotton au lucrat mulți dintre profesorii de fizică din țară. Prin colaboratorii de la Iași ai fizicianului francez se numărau Constantin Mihul și Ștefan Procopiu, care l-au avut pe Cotton conducător de doctorat⁸². De fapt, Ștefan Procopiu a fost cel care a întocmit și raportul asupra activității profesorului francez.

Senatul a luat această decizie în perioada în care unul dintre cei care a primit titlul onorific era în Iași. Profesorul A. Cotton a susținut conferințe la Universitatea din Iași⁸³, precum și la cea din Cernăuți. Ambele instituții de învățământ superior oferindu-i distincției profesor francez titlul de dr. h. c.

În cadrul ședinței din 3 iunie 1938, Senatul s-a declarat în favoarea acordării titlului de dr. h. c. și profesorilor Edouard Lambert, de la Facultatea de Drept din Lyon, precum și lui Georges Ripert⁸⁴, profesor la Facultatea de Drept din Paris, ca urmare a propunerii susținute de către Consiliul Facultății de Drept⁸⁵. Cei doi erau recompensați pentru activitatea științifică prodigioasă, pentru formarea unor juriști români și prietenia ce o purtau României. Mai mult decât atât, profesorii Facultății de Drept din Iași

⁸⁰ *Anuarul Universității Mihăilene Iași, pe anul academic 1937/1938*, p. 62.

⁸¹ *Ibidem*.

⁸² SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1761/1938, vol. I, f. 200-201.

⁸³ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1761/1938, vol. I, f. 2.

⁸⁴ Diploma se află în Muzeul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

⁸⁵ *Anuarul Universității Mihăilene Iași, pe anul academic 1937/1938*, pp. 62-63; SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1662/1937, f. 83v.

doreau să-și exprime recunoștința pentru realizările științifice ale profesorilor Lambert și Ripert în momente importante ale carierei lor. G. Ripert a fost ales membru al Institutului Franței⁸⁶, în vreme ce E. Lambert sărbătorea 40 de ani de carieră didactică și științifică, încununată de publicare a zeci de volume și fondarea Institutului de Drept Comparat din Franța⁸⁷. De altfel, în aceeași perioadă și Facultatea de Drept a Universității din Cluj a luat decizia să acorde titlului de dr. h. c. profesorului G. Ripert.

Cele cinci diplome au fost înmânate în cadru festiv, prilejuit de deschiderea cursurilor anului universitar 1938-1939, consulului Franței la Iași, Joseph Sibi. Cu acest prilej, pro-rectorul Petru Bogdan aprecia că: „Desvoltarea științifică din ultimele decenii la noi a dus la crearea unor legături cu oamenii de știință din Apus. Mulți dintre dâșii au vizitat Universitățile noastre, apreciind sforțările ce facem pentru progresul științific. Universitatea noastră, după propunerile Facultăților ei, a căutat să omagieze activitatea științifică a unor profesori străini”⁸⁸. Petru Bogdan remarca faptul că toți cei cinci profesori cărora li se acorda titlul de dr. h. c. erau francezi și, cu acest prilej, îl ruga pe consulul Franței la Iași „să transmită toată via simpatie pe care o simțim pentru cultura franceză și generosul popor francez”⁸⁹. Însă, după acest moment s-a constatat că diplomele conțineau greșeli. Astfel, textul celor cinci diplome a fost modificat⁹⁰, iar diplomele au fost trimise destinatarilor, în a doua jumătate a lunii noiembrie 1938, prin intermediul legației Franței din România⁹¹.

S-a apreciat faptul că acordarea acestui titlu cu o frecvență mai mare în 1938, unui număr de cinci profesori francezi, poate fi pusă în legătură cu speranța într-o colaborare mai strânsă între cele două state, menită să aperse ordinea teritorială stabilită prin tratatele de pace de după Primul Război

⁸⁶ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1761/1938, vol. II, f. 456.

⁸⁷ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1761/1938, vol. II, f. 458. Conducerea Facultății de Drept din Iași a dorit ca decizia de a-i conferi titlul de dr. h. c. lui E. Lambert să fie anunțată public în cadrul festivităților organizate la Lyon, pe 6 mai 1938, în cinstea profesorului francez (SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Facultatea de Drept, dosar 259/1938, vol. II, f. 604-617).

⁸⁸ *Anuarul Universității Mihăilene Iași, pe anul academic 1937/1938*, p. 5.

⁸⁹ *Ibidem*, p. 5.

⁹⁰ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1764/1938, vol. I, f. 169-171.

⁹¹ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1764/1938, vol. I, f. 240-241.

Mondial⁹². Oricum, contextul era dominat de o intensificare a raporturilor culturale româno-franceze. Profesori francezi au conferențiat la Universitățile românești, iar instituțiile de cultură din Franța au căutat să susțină prin donații și burse legăturile culturale româno-franceze.

Ultima inițiativă de a oferi un titlu de dr. h. c. aparține Facultății de Medicină, care, în septembrie 1939, a fost de acord cu propunerea directorului Laboratorului de Igienă⁹³ de a-l proclama dr. h. c. pe profesorul Albert Bessemans (1888-1973), fost rector al Universității din Gand. Acesta sprijinise de-a lungul timpului cercetările efectuate de către cadre didactice ale Universității din Iași și susținuse conferințe la Universitatea ieșeană⁹⁴, fapt pentru care se impunea conferirea celui mai important titlu onorific pe care îl acorda Universitatea din Iași⁹⁵. Însă, după unele opinii, din cauza războiului ce a cuprins Europa și lumea, profesorul belgian nu și-a mai revendicat diploma de „doctor honoris causa”⁹⁶. De aceea, considerându-se că procesul decernării acestui titlu onorific nu a fost definitiv, Albert Bessemans nu este considerat astăzi doctor onorific al Universității din Iași⁹⁷. Cu toate acestea, în una din biografiile distinsului profesor belgian se apreciază că el este dr. h. c. al Universității din Iași (în 1939)⁹⁸. Această distincție se alătură altora primite de la Universitățile din Strasbourg (1936) și Montpellier (1938). Prin urmare, considerăm că decizia luată de către universitarii ieșeni, existența unei diplome⁹⁹ și înștiințarea profesorului

⁹² Ion Agrigoroaiei, „Viața științifică”, în Gh. Iacob, Alexandru-Florin Platon (coord.), *Istoria Universității din Iași*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2010, p. 391.

⁹³ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1868/1939, vol. II, f. 485.

⁹⁴ *Anuarul Universității Mihăilene Iași, pe anul academic 1938/1939*, p. 13.

⁹⁵ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Rectorat, dosar 1868/1939, vol. II, f. 484.

⁹⁶ <http://www.ziaruldeiasi.ro/invatamant/universitatea-cuza-are-de-inminat-un-titlu-doctor-honoris-causa-din-1939-ni650s>, accesat la 16.09.2015.

⁹⁷ <http://www.uaic.ro/despre-uaic/scurt-istoric/titluri-onorifice/doctor-honoris-causa/>, accesat la 17.09.2015.

⁹⁸ http://lib.ugent.be/fulltxt/MEM01/000/001/151/MEM01-000001151_1960.pdf, accesat la 17.09.2015.

⁹⁹ Fotografia diplomei poate fi consultată în: Gh. Iacob, Alexandru-Florin Platon (coord.), *op. cit.*, în secțiunea Album foto. În 1948 a existat un schimb de scrisori între rectorul Universității din Iași, Leon Baliff, și profesorul Bessemans pe tema diplomei de dr.h.c. Se pare că Baliff a avut inițiativa de a reconstitui diploma de doctor de onoare a profesorului belgian și de a o expedia pe adresa acestuia, însă propunerea nu s-a concretizat, probabil, din cauza contextului geopolitic

belgian sunt argumente prin care A. Bessemans poate fi considerat „doctor honoris causa” al Universității din Iași¹⁰⁰.

Inițiative eșuate. Cazul N. A. Bogdan

Printre propunerile de acordare a titlului de dr. h. c. unor personalități din țară și din străinătate se numără și o inițiativă eșuată. La 11 iunie 1937, profesorul Ilie Bărbulescu¹⁰¹ a înaintat Consiliului Facultății de Litere și Filosofie un memoriu prin care susținea faptul că Universitatea din Iași ar trebui să-i acorde titlul de dr. h. c. lui N. A. Bogdan (1858-1939)¹⁰². Bărbulescu spunea că N. A. Bogdan era îndreptățit să primească acest titlu onorific datorită activității sale de istoric și literat, el realizând lucrări remarcabile despre istoria orașului Iași. De asemenea, Universitatea ar fi avut o datorie morală față de N. A. Bogdan, deoarece, la chemarea Senatului Universității condus de rectorul Constantin Climescu, a realizat o cuprinzătoare lucrare (1049 de pagini), *Monografia Universității din Iași de la înființarea ei până în anul 1906*, care nu a mai fost însă tipărită¹⁰³.

În ședința Consiliului Facultății de Litere din 19 iunie 1937 s-a decis ca propunerea lui Bărbulescu să fie amânată până în toamnă¹⁰⁴. Era o măsură de temporizare a membrilor Consiliului, care nu au respins propunerea, dar nici nu au oferit un răspuns favorabil. Ieșirea la pensie a profesorului Bărbulescu, în anul 1938, și alte probleme apărute pe agenda

(Alexandru-Florin Platon, „Relațiile internaționale ale Universității (1945-1989)”, în *ibidem*, p. 617, nota 7).

¹⁰⁰ Dacă ar fi să comparăm cazul lui A. Bessemans cu cel al lui H. Capitant, observăm că nici acestuia nu i s-a înmănat diploma în mod direct, deoarece profesorul francez a murit cu puțin timp înainte ca rectorul Universității din Iași să-i remită diploma în cadrul unei festivități publice.

¹⁰¹ Parcurgând paginile revistei pe care o conducea - *Arhiva* -, am constatat că Bărbulescu a susținut, la moartea lui Gheorghe Ghibănescu (1864-1936), că acesta ar fi meritat să fie primit în Academia Română și să i se confere titlul de „doctor honoris causa” al Universității din Iași pentru activitatea sa științifică. În acest context, el propune spre vot Consiliului Facultății de Litere și Filosofie ca N. A. Bogdan, care publica articole în *Arhiva*, să primească titlul de dr. h. c. (Ilie Bărbulescu, „Personalitatea științifică a lui Gheorghe Ghibănescu față de Academia Română și doctoratul honoris causa”, în *Arhiva*, XLIII, 1936, nr. 3-4, pp. 263-268)

¹⁰² Pentru câteva repere despre activitatea lui N. A. Bogdan vezi Ionel Maftei, *Personalități ieșene*, vol. II, Iași, 1975, pp. 47-48.

¹⁰³ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Facultatea de Litere, dosar 446/1937, f. 102v.

¹⁰⁴ SJAN Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza”. Facultatea de Litere, dosar 441/1936-1937, f. 139-144.

Facultății au făcut ca inițiativa ce privea desemnarea lui N. A. Bogdan ca dr. h. c. al Universității Mihăilene să nu mai fie pusă în discuție.

Concluzii

O analiză cantitativă a acordării titlurilor de dr. h. c. la Universitatea din Iași ne prilejuiește constatarea că din cele 13 titluri, cinci propuneri au venit din partea Facultății de Drept (facultatea cu cei mai mulți studenți), trei au aparținut Facultății de Științe, câte două Facultăților de Litere și Filosofie și Medicină și una Facultății de Teologie. Cei mai mulți dintre doctorii onorifici erau francezi (8), patru erau români și un belgian, ceea ce demonstrează, pe de o parte, legăturile puternice pe care Universitatea din Iași le avea cu lumea francofonă, iar pe de altă parte o plajă mai restrânsă de consolidare a relațiilor externe ale Universității prin decernarea de titluri onorifice în comparație cu Universitățile din Cluj (reprezentanți din 5 state) și Cernăuți (reprezentanți din 5 state).

Comparând situația celor patru Universități, observăm că Universitatea din Cernăuți a acordat cele mai multe titluri de dr. h. c. – 15, Universitatea din Cluj – 12, cea din București, conform datelor de care dispunem, a înmănat doar două diplome de dr. h. c., în vreme ce Universitatea din Iași a proclamat 13 „doctori honoris causa”. Apoi, spre deosebire de Universitățile din București, Cluj și Cernăuți, care au oferit diploma de dr. h. c. regelui Carol al II-lea, iar cea din Cluj și reginei Maria, printre doctorii onorifici ai Universitatea din Iași nu s-a aflat niciun membru al familiei regale, deși Casa regală a fost aproape de Universitate, făcând chiar donații consistente. Totuși, Carol al II-lea nu a susținut Universitatea din Iași la fel de mult ca predecesorii săi.

Așa cum am văzut, această distincție a fost acordată pentru prima dată în România de către Universitatea din Cernăuți, urmată de Universitatea din Cluj și, de abia în 1934 de cele din București și Iași. Așadar, Universitățile românești au preluat acest model în perioada interbelică, urmărind ca prin acordarea înaltului titlu să marcheze anumite momente festive (inaugurarea Universității românești la Cernăuți; sărbătorirea unui deceniu de la deschiderea Universității românești din Cluj; a 70 de ani de la fondare în cazul Universității București; a centenarului de la înființarea Academiei Mihăilene din Iași și 75 de ani de la înființarea Universității din Iași), să-și consolideze legăturile externe și să-și sporească patrimoniul simbolic.

Credem că merită subliniat faptul că în perioada interbelică niciun reprezentant al lumii academice germane nu a primit titlul de dr. h. c. din partea Universităților din Iași, București, Cluj și Cernăuți. Cum explicăm această opțiune, analizând cazul Universității din Iași? Ar fi cel puțin câteva

elemente care conturează răspunsul la întrebarea de mai sus. Faptul că Germania fusese stat inamic în Primul Război Mondial, iar relațiile româno-germane, chiar și la nivel cultural, nu au cunoscut o extindere deosebită în anii interbelici. Apoi, profesorii germani nu puteau îndeplini la fel de ușor calitatea de „prieteni ai României”, precum profesorii francezi, mai ales în contextul politic de după venirea la putere a lui Hitler, atunci când s-a produs un fenomen de nazificare a Universităților germane. În plus, un procent important al profesorilor Universității din Iași își definitivaseră formarea la instituții de învățământ superior franceze și întrețineau legături constante cu foștii lor profesori și colaboratori din Franța, ceea ce explică, într-o oarecare măsură, opțiunile lor în desemnarea personalităților din străinătate ce au primit titlul de dr. h. c. al Universității ieșene¹⁰⁵.

Dintr-o altă perspectivă, analiza modului în care au fost receptate propunerile de acordare a titlului de dr. h. c. în Consiliile Facultăților este relevantă pentru a înțelege modul în care erau structurate „grupurile de putere” de la nivelul facultăților Universității din Iași. Acest fapt este vizibil atunci când s-a pus în discuție decernarea distincției onorifice lui N. Iorga și M. Sadoveanu.

Diplomele au fost remise în cadrul unor festivități organizate fie cu prilejul deschiderii anului universitar, fie într-un moment ales special, așa cum a fost cazul înmânării diplomei lui Mihail Sadoveanu. De obicei, profesorii străini care au primit această distincție nu au fost prezenți la festivitățile prilejuite de înmânarea diplomei, ei fiind reprezentați de agentul consular francez la Iași. Acest fapt diminuează într-un fel încărcătura simbolică a evenimentului. Cu toate acestea, festivitățile erau importante pentru mediul academic și cultural ieșean, la evenimente participând atât universitari, cât și personalități ale vieții culturale și politice ieșene.

Prin cele 13 titluri acordate în anii '30, proclamarea de „doctori honoris causa” devenise o tradiție la Universitatea din Iași. Însă această tradiție a fost uitată pentru o bună perioadă de timp. Chiar dacă în perioada comunistă au fost acordate câteva diplome de doctori onorifici, această formă de onorare a valorilor în spațiul academic, statornicită la Universitatea din Iași în perioada interbelică, a căpătat o vitalitate deosebită după 1989.

¹⁰⁵ Analizând datele din *Anuarul Universității din Iași pe anii 1930-1935*, Georgiana Mirela Medrea a observat că din 155 de profesori și conferențieri ai Universității ieșene 52 au făcut studii în Franța (33,5%), 44 au studiat exclusiv în România (31,6 %) și doar 27 au urmat studii în Germania (17,4 %) (Georgiana Mirela Medrea, *op. cit.*, p. 61).

*The Awarding of the Doctor Honoris Causa degree
at the Iași University in the Interwar Years.
A Few Remarks*

(Summary)

Keywords: Iași University, *doctor honoris causa*, foreign relations, the interwar years

The present study tackles a topic that hasn't particularly drawn the specialists' attention. Our purpose is to present a few data and explanations about some decisions made regarding the awarding of honorary doctorates of the Iași University. To best situate what happened at this university comparisons were made with the other three large universities of Romania (București, Cernăuți and Cluj).

The *Doctor Honoris Causa* is part of the honorary degrees awarded by universities or institutions of higher education to people who made themselves known in certain professional, social or political fields. The first record of an honorary award being given comes from the British area. In the 1470s, the University of Oxford awarded an honorary title to Lionel Woodville, who later became bishop of Salisbury. Afterwards, the practice of awarding honorary titles spread to other institutions of higher education in Europe and outside the European continent.

The first *Doctor Honoris Causa* degrees awarded by Romanian universities date back to the interwar years. As early as 1920, The University of Cernăuți awarded the dr. h. c. degree to three Orthodox officials. The other Romanian university created after WWI, the University of Cluj, awarded the first dr.h.c. degree in the 1927-1928 university year to Abbot Metodie Zavoral from Czechoslovakia for his activity from the war years and the first interwar decade on the path of consolidating the Czech-Romanian relations.

At the University of Iași the first dr. h. c. was awarded to bishop Dionisie Erhan, proclaimed dr. h. c. on 26th March 1934. Thus, we can see that in the case of the Iași University, as well as in the case of the Universities of Cernăuți and Cluj, it was a member of the clergy that became a dr. h. c.

If we make a quantitative analysis of the awarding of the dr. h. c. at the Iași University, we can see that from the 13 degrees, five propositions came for the Faculty of Law, three belonged to the Faculty of Sciences, the Faculties of Letters, and Philosophy and Medicine had two each, while the Faculty of Theology had one. Most of the honorary doctors were French (8), four were Romanian and one was Belgian, which proves, on the one hand,

the strong connections that the Iași University had with the francophone world, and the narrower scope of the University's consolidation of foreign relations by awarding honorary degrees compared to the Universities of Cluj (representatives from 5 states) and Cernăuți (representatives from 5 states).

One of the *honoris causa* doctors died before he received his diploma (Henri Capitant), while Albert Bessemans was no longer given it because of the outbreak of war and the situation of Belgium.

As we could see, this degree was given for the first time in Romania by the University of Cernăuți, followed by the University of Cluj, and, starting with 1934, by those of Bucharest and Iași. Thus, the Romanian universities adopted the model in the interwar years, seeking by the proclamation of *dr. h. c.* to mark certain festive events (the inauguration of the Romanian university in Cernăuți; celebrating a decade from the foundation of the Romanian University in Cluj; 70 years from the foundation of the University of Bucharest and the centenary celebration of the Academia Mihăilenă of Iași), to strengthen foreign bonds and increase its symbolic patrimony.